

1987

Årsskriftet er udgivet med støtte fra Kulturelt Udvalg i Fredensborg-Humblebæk kommune og SDSs kulturfond.

Alle billeder er udlånt af Lokalthistorisk Arkiv, Fredensborg.

Fra formanden

»Et nyt år er på vej«

Det er forståeligt, at der opstår et behov for at kunne have kontakt med noget kendt, noget der er sikkert, når vi nu ved, at forandringernes takt øges med den stadig hurtigere tekniske udvikling. Den teknologiske udvikling kan vi ikke standse, men vi kan bruge vor viden om fortiden til at styre fremtidens udvikling. Vi kan derigennem bedre træffe de rigtige beslutninger, vel vidende, at det er vore børn, der skal bære de fulde konsekvenser af vore handlinger i dag.

Jeg vil gerne bringe en tak til byrådet, kulturel forvaltning samt til kulturudvalget for den velvilje, man har vist Lokalhistorisk Forening i 1987.

Alle vore medlemmer ønskes et godt nytår.

William Josephsen.

Hvorledes familien Brun kom i besiddelse af Krogerup Hovedgård

Bondegården Krogerup kan i hvert fald føres tilbage til 1575. Den ejedes på det tidspunkt af tingfoged Henrik Ejlersen og overtoges senere af hans søn Hans Henriksen. I 1648 købte bryghusskriver Niels Jørgensen gården og tilkøbte desuden gården Fløjterup i Grønholt sogn. Ved kongebrev fritoges ejeren for at yde landgilde til Frederiksborg, og herved skilte Krogerup sig ud fra datidens almindelig bøndergårde. Den mest berømte besidder af Krogerup i 1600-tallet var ridefoged Hans Rostgård, som havde erhvervet gården gennem sin kone. På grund af sine store fortjenester under Svenskekrigene fik han i 1661 kongeligt skøde på ejendommen, og i 1672 skænkede Christian d. Femte ham yderligere betydelige jordejendomme, således at man fra nu af nok kan betragte Krogerup som hovedgård i et lille gods. Ejendommen gik i arv til sønnen Frederik Rostgård, der i en række år indtog en fremtrædende plads indenfor centraladministrationen. Han var desuden en interesseret og indsigtsfuld samler af bøger og manuskripter, som efter hans død indgik i Det kongelige Bibliotek. I 1741 oprettede han af sine samlede ejendomme et stamhus, som gennem datterens giftermål med et medlem af slægten von der Maase overgik til denne familie. I 1800 fik staldmester Frederik v.d. Maase bevilling til at sælge stamhuset mod at oprette en fideikommisskapital, og i 1804 solgtes Krogerup til generalinde Pouline Sehested, der i 1810 videresolgte ejendommen til den københavnske storkøbmand Constantin Brun. Han beholdt den kun i 3 år, iet han allerede i 1813 videresolgte den til sin eneste søn Carl Brun, som var den første af slægten Brun, der tog varigt ophold på Krogerup.

Constantin Brun var en af flere succesrige udlændinge, som havde bosat sig i København og forstået at udnytte den såkaldte »florisante handelsperiode«. Constantin Brun var født i Wismar i 1746 som søn af en læge. Han blev sat i handelslære i Lubeck og viste tidligt fortrinlige evner for handel. Sammen med sin principals søn blev han sendt til St. Petersborg for at oprette et handelskontor. Hans succes medførte, at han udnævntes til dansk konsul. I København var man interesseret i at knytte den unge lovende handelsmand nærmere til sig, og efter et besøg i København udpegedes han til 2.dirketør for Det vestindiske Kompagni, som under hans ledelse gik en

ny, strålende økonomisk fremtid i møde. Senere udnævntes han til, l.direktør. Medvirkende til at han besluttede at bosætte sig varigt i København var utvivlsomt, at han var blevet heftigt forelsket i den tyske sognepræst Balthazar Münters datter Frederike (f. 1765), med hvem han blev gift i 1783. Ved siden af sine officielle økonomiske hverv drev han en indbringende privat handel, og han blev under koalitionskrigene i slutningen af 1700-tallet Frankrigs hovedleverandør af korn. Medvirkende til hans økonomiske succes var i første række, at han sørgede for at sprede sine økonomiske interesser. Han ejede således en årrække godserne Antvorskov og Falkenstein, hvor han ved hjælp af indkaldte schweizere fik oparbejdet en betydelig ostefabrikation og eksport af oste. Han klarede sig gennem de vanskelige tider, som indtraf efter 1807 og statsbankerotten i 1813. Han kunne således fortsat føre stort hus i København og financiere sin kones mange vidtløftigheder. Efter enkedronning Juliane Maries død i 1796, havde Constantin Brun erhvervet det gamle palæ på hjørnet af Bredgade og Dronningens Tværgade, som han lod pragtfuldt indrette. Palæet kendes idag bedst under navnet »Molktes palæ«, idet konseilspræsident A.W.Molke i 1852 erhvervede det som sin vinterbolig. Det tilhører i dag Håndværkerforeningen. Om sommeren boede familien Brun på lystejeendommen Sophienholm ved Frederiksdal, hvis opførelse og smukke indretning han havde bekostet. Lige til sin død bevarede han regeringens bevågenhed. Inden sin død i 1836 var han både blevet udnævnt til gehejmkonferensråd og storkors af Danebrog.

I 1783 havde Constantin Brun ægtet den 18-årige Frederike Brun. Hun selv havde været noget i tvivl om det tiltænkte ægteskab, men faderen pastor Balthazar Munter havde presset på for at få dette yderst fordelagtige ægteskab gennemført. Nogen større modsætning end de to ægtefæller kunne vanskeligt tænkes. Han var en noget kold og yderst nøgtern forretningsmand, der kun havde ringe forståelse for litteratur og kunst. Hun var fra ungdommen af sværmerisk, digterisk begavet og med en uimodståelig personlig udstråling. Omkring hende samledes en kreds af digtere, musikere og kunstnere, der både beundrede hende og nød at komme til hendes elegante og overdådige sammenkomster både i palæet i København og på sommerresidensen Sophienholm. Ægtefællen kunne nok til en vis grad føle sig smigret ved hustruens succes blandt tidens skønånder i ind- og udland, men på den anden side var de store udgifter ham inderligt imod. Han viste imidlertid længe den største langmodighed overfor hendes sværmeriske og ekstravagante tilbøjeligheder, også at hun turede Europa rundt med den 20 år ældre schweiziske digter K.V.v.Bonstedten, der også opholdt sig i lange perioder i København. I ægteskabet fødtes 4 børn, nemlig sønnen Carl, der var den

ældste, og 3 døtre, Charlotte, Antonia Augusta og Adelaide, også kaldet Ida. Døtrene blev alle gift med udlændinge, Ida med den franske minister i Danmark, grev de Bombelles. Denne datter var nok den af børnene, der slægtede moderen mest på. Hendes kønne sangstemme vakte i datiden megen opmærksomhed. Familien Bruns særprægede og elegante livsførelse var genstand for almindelig omtale, og det samme gjaldt børnenes forhold til moderen. Charlotte Schimmelmänn udtrykker i et brev til Louise Stolberg fra sommeren 1810 en vis medfølelse med Frederike Brun, som hun betragtede som et meget ensomt menneske. Ingen af hendes døtre, skriver hun, elsker deres moder, og heller ikke ægtefællen nærede varmere følelser over for hende. Sønnens forhold til moderen var nærmest iskoldt. Moderens usædvanlige tilværelse i Italien sammen med K.v.Bonstedten stillede hende heller ikke i et gunstigt lys hos hendes døtre.

Constantin Brun var ikke den eneste udlænding, der i disse år slog sig ned i Danmarks hovedstad og forstod at udnytte de gunstige handelskonjunkturer, som landets neutralitetspolitik under de store europæiske krige åbnede mulighed for. En ung mand fra Hamburg, Casper Peter Bugel, søn af en lokal snedker og uddannet ved handelen, kom tidligt til København, hvor han i 1783 søgte og fik borgerskab som grosserer. Han kastede sig over international rederivirksomhed, og allerede inden århundredets udgang ejede han flere skibe, som både sejlede på Østen, Sydamerika og også nære farvande som Østersøen. Han blev hurtigt en af hovedstadens største skibsredere. Også han førte en forsigtig pengepolitik, og ligesom Constantin Brun sørgede han for at sprede sine økonomiske interesser. Han ønskede ikke at træde i det offentlige tjeneste og havde ingen interesse i at modtage ordener eller titler. Han koncentrerede sig om sin forretning og sit familieliv. Han førte et stort hus, dels på sin ejendom i København, dels på sommerresidensen Bonne Esperance ved Charlottenlund. I ægteskabet med Catharina Maria Adzer, som havde omfattende litterære og kunstneriske interesser, fødtes 6 børn, bl.a. datteren Frederika Margaretha Bügel, f. 1789. Det er muligt, at Constantin Brun og C. P. Bügel på forskellig måde har samarbejdet på det forretningsmæssige område, og at de to familier har haft selskabelig omgang. Herom vides dog intet. En kendsgerning er det imidlertid, at Bügels datter 26. maj 1812 i Garnisonskirken i København blev viet til Carl Brun, og at de to fædre var forlovere. I de første år efter dette ægteskabs indgåelse synes det unge par at have boet i København. Her blev i alt fald deres første barn døbt. På et eller andet tidspunkt bosatte det unge ægtepar sig på Krogerup, som Constantin Brun, som omtalt ovenfor, havde erhvervet allerede i 1810, formentlig i den hensoigt, at her skulle sønnen tage ophold, når han giftede

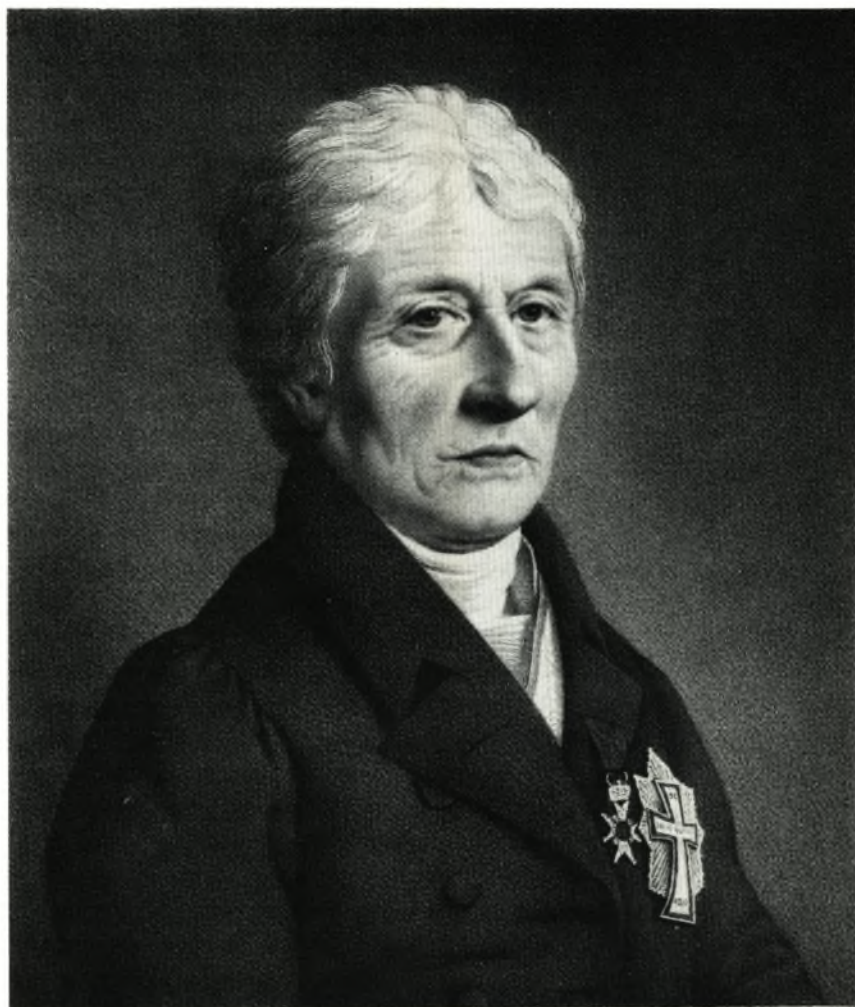
sig. I 1813 solgte han Krogerup til sin søn, og i mere end 100 år residerede en Brun på den gamle gård.

Om Carl Brun og hans kone Frederika Magaretha vides ikke ret meget. Med hensyn til Carl Brun kan man konstatere, at det åbenbart ikke har været meningen, at han skulle gå handelsvejen og videreføre faderens omfattende forretninger. Han har nok under sin opvækst fået privatundervisning, og det vides, at han i 1801 blev privat indskrevet ved universitetet. Da familien Constantin Brun i 1801 blev skrevet i mandtal, opførtes Carl Brun med titlen »literatus«, men man leder i de udgivne forfatterleksika forgæves efter literære bidrag fra hans hånd. Derimod kan det i denne forbindelse bemærkes, at han i 1827 udgav et af Det kongelige Landhusholdningsselskab prisbelønnet skrift om fåreavl og produktion af fin uld. Han modtog også selskabets guldmedalje for sin indsats på dette område. Ved sit ægteskab førte han titel af forst- og jagtjunker. Som sådan er han første gang opført i hof- og statskalenderen for året 1812. I modsætning til de andre unge mænd med samme titel er Carl Brun ikke forsynet med en konkret stillingsbetegnelse. I 1815 avancerede han til kammerjunker og fik i 1828 titel og rang af hofjægermester. Endelig modtog han i forbindelse med Christian d. 8.s fødselsdag 18. september 1846 kammerherrenøglen.

Ved folketællingen i 1834 ses Carl Brun med familie boende på Krogerup, men familien er ikke opført som boende her, da der i 1840 påny blev foretaget en folketælling. Derimod finder man ham boende i Bredgade nr. 195 i København. I 1845 er familien imidlertid tilbage på Krogerup, og Carl Brun synes at have opholdt sig her indtil sin død i 1869.

Når familien midlertidigt tog ophold i hovedstaden, kan det skyldes, at Constantin Brun var død i 1836 og hans kone året forud. Der har sandsynligvis været en del at ordne efter forældrenes dødsfald, bl.a. blev palæet i Bredgade straks solgt. En del af den arv, som Carl Brun fik udbetalt, er utvivlsomt medgået til en omfattende ombygning af Krogerup hovedbygning. En sådan gennemførtes i 1837, og i det ydre står bygningen den dag i dag, således som den fremstod efter renoveringen i 1837.

I ægteskabet mellem Carl Brun og Frederikke Bügel fødtes 5 børn, nemlig datteren Emma (født 1821) og 4 sønner. Den ældste søn Petrus Brun (1813-88) uddannedes som jurist, var amtmand over Præstø amt 1849-85 og repræsenterede desuden Præstø-kredsen i folketinget 1861-64. Han overtog Krogerup gods efter sin fader. Han døde på Krogerup 6. juli 1888. 14/2 1814 fødtes sønnen Alexander Brun (1814-93). Efter hvad der fortælles, valgte forældrene navnet Alexander i begejstring over, at zar Alexander efter Napoleons fald holdt sit indtog i Paris. Han uddannedes ved landvæsenet og

*Edo Hermanns tegnepaar Kon af Mexico.
trykt i Henschels lithographiske Anstalt*

CONST^N BRUN,
Kongelig Dansk Geheime-Conferenceraad,
Storkors af Dannebrog,
Ridder af Nørdestjernen.

interesserede sig specielt for biavl. Han opførte ejendommen Lousiana i Humlebæk, som idag indgår i det nuværende museumskompleks. Han var 3 gange gift, og hans to sidste ægtefæller bar begge navnet Louise. Søn nr. 3 hed Poul Brun (1818-1903) og blev ligeledes uddannet ved landvæsenet. Han var politisk interesseret og sad som medlem af Tikøb sogneråd fra 1859-70. Desuden var han en periode medlem af Frederiksborg amtsråd og folketingsmand for Frederiksborgkredsen 1866-69. Ægteparrets fjerde og yngste søn Carl Brun (1824-98) gik officersvejen og endte sin militære karriere som generalmajor. Inden vi forlader familien Brun, skal blot tilføjes, at ovennævnte amtmand Brun havde sønnen Oscar Brun (1851-1921), som også uddannedes ved landvæsenet, bl.a. hos godsejer E. Tesdorph til Ourupgård, hvis datter Ida han ægtede. Efter forgæves i flere omgange at have søgt valg til Folketinget, valgtes han som repræsentant for partiet Højre til medlem af Landstinget i 1892 og var medlem af dette ting indtil 1902. Han overtog Krogerup efter sin fader i 1888, og efter hans død i 1921 blev enken Ida Tesdorph siddende på gården, indtil hun døde i 1939, hvorefter ejendommen købtes af statens jordlovsudvalg, Hermed ophørte familien Bruns tilknytning til Krogerup.

Hvis vi et øjeblik vender tilbage til 1810-13, da familien Brun kom i besiddelse af Krogerup, kan det oplyses, at der i Krogerup godsarkiv, som nu opbevares i det sjællandske landsarkiv, bl.a. ligger det originale skøde, underskrevet af Constantin Brun 12. juli 1813, i henhold til hvilket han overdrog ejendommen til sin søn for en købesum af 38.333 rigsbankdaler sølvværdi. Til skødet er heftet en jordebog af samme dato som skødet og ligeledes underskrevet og forseglet af Constantin Brun. En gennemgang af dette fortæller lidt om, hvad der på det tidspunkt hørte ind under godset, og hvad de daværende brugere af gårde og huse samt fiskerfamilier måtte yde i afgifter til herskabet på Krogerup. Om de jorde og andre arealer, som dirkte var underlagt hovedgården, og som i hvert fald senere blev forpagtet bort, oplyser skødet, at de bestod af 3 dele, hvoraf der skulle svares almindelige statsskatter. Derimod var ejeren ikke tiendepligtig, og han skulle heller ikke yde soldaterhold. Ager og eng var vurderet til 16 tdr., 1 sk. 0 fdk. og 1 album hartkorn, medens skovarealet var vurderet til 3 fdk. og 2 album hartkorn. 3 fiskestader bl.a. i Tipperup, som var bortforpagtet til en række husmænd, var skyldsat til 2 tdr. hartkorn, og endelig hørte under godset en 9 1/4 tdr. land stor tørvemose i Kelleris Hegn, som ikke synes at være vurderet til skat.

Foruden den særlige hovedgårdsjord hørte en række gårde, huse og fiskerboliger i Humlebæk ind under godset. Besidderne var alle arvefæstere, og de måtte årligt udrede dels en arvefæsteafgift i penge, dels for nogle fæsteres

Krogerup i 1849. Malet af Rawert.

vedkommende yde hoveri på hovedgården eller betale en vis afgift af fisk til herskabet. Jordebogen indeholder en fortegnelse over den enkelte fæster og de afgifter, han var pligtig til at yde. Det viser sig, at besidderen af Krogerup ejede enkelte huse i Asminderød og Daglykke by, 17 huse i Humlebæk, hovedsagelig beboet af fiskere, og adskillige gårde og huse i Tikøb sogn, som på det tidspunkt omfattede også Hornbæk og Espergærde. Også flere kroejere var fæstere under Krogerup og måtte betale afgifter. Blandt fæstegårdene kan nævnes »Søbækhuset« i det nuværende Egebæksvang sogn, hvor digteren Johannes Ewald opholdt sig i årene 1775-77. Ifølge jordebogen af 1813 oppebar Krogerup i arvefæsteafgifter ialt 540 rbd. sølvværdi. Hertil kom så af en mindre del af arvefæsterne et vist antal hoveridage, som dog kunne afvikles ved at man betalte 36 sk. pr. dag. Jordebogen oplyser, at man kunne gøre krav på 2 mejedage, 2 slådage, 8 bindedage, 27 ladedage og 193 almindelige hovdage. Af fiskerne krævedes i såkaldt landgilde 128 pund ål (leveredes røgede ål, nedsattes det krævede kvantum), endvidere 93 pund torsk, 48 ol sild og et mindre kvantum makrel. For en almindelig Humlebæk-fisker betød det, at han til sit herskab årligt skulle betale gennemsnitlig 5-6 rbd. i arvefæsteafgift samt levere 8 pund torsk og det samme kvantum ål. Endvidere skulle han møde 4 dage om året til arbejde på godset.

Harald Jørgensen.

Byen Fredensborgs første beboere

I året 1988 kan Fredensborg By fejre sin 310-årige fødselsdag, for i 1678 kom de første faste beboere til gården Østrup, der ikke før havde været fast beboet. Østrup, forgængerens til Fredensborg Slot, havde nok været beboet i kortere eller længere tid ad gangen, men kun som flygtige besiddere, der aldrig dannede faste familier på stedet.

Kong Christian den 5. havde i 1678 fået Østrup tilbage til kronen efter en handel med sin halvbroder, Ulrik Frederik Gyldenløve, og i den anledning bestemmer han, at der skal ansættes en gartner på den gamle gård, som nu skal bruges til jagtgård og vangerne til nytte som stutteri. Denne gartner skal blandt andet sørge for indhegning af disse vanger og som hjælpere kan ansættes 3 mænd i den tilliggende ladegård, »Rogården«. Og yderligere kan to mænd bo i det lille hus, »Kirkeledshuset«, der stadig ligger på sin plads ved indgangen til slotsparken på Endrupvej.

Gartneren blev Peder Christensen Sanshøj, som muligvis kom fra Rosenborg Slot i København, hvor mange gartnere blev uddannet. På Rogården kom husmændene, Esbjørn Jensen, Bendt Svendsen og Søren Sørensen. I Kirkeledshuset Svend Hansen og Jens Larsen, alle fra de omliggende byer. Deres skæbne og liv igennem tiden kan fortælles, men lad mig her nøjes med »Peder Gartner« og hans familie og deres skæbne.

Peder Christensen Sanshøj var født ca. 1630 og gift med Cathrine Johansdatter født samme år. De havde med sig til Østrup 3 børn, Lorenz, født 1670, Cathrine, født 1673 og Jørgen, 1675. Gartneren fik ingen løn, men måtte sælge af sine produkter, og han fandt hurtigt ud af at beværte sådanne gæster, hvis vej gik igennem det stærkt kuperede område, eller havde ærinde på Østrup. Det samme gjorde forresten også mændene på Rogården, når finere herskaber havde sin tjenerstab med.

Datteren, Cathrine, blev 24 år gammel 1.3.1697 gift med en gårdmand i Grønholt, Jørgen Hansen. Han hørte til den fornemste familie i den lille landsby, blev sognefoged, da han ved sit giftermål overtog sin fars gård. Den hedder i dag »Vandsbækgården«. Hans far, Hans Jørgensen Poppere, var død omkring 1680, og hans mor giftede sig igen med Pallis Jørgensen. Fra gammel tid hørte en vang i Hillerød med til gården, i mange år kaldet »Palles Vang«. Pallis Jørgensen døde før kirkebogen begynder i 1693, men Anne Pallis sad på gården til sønnen fik den 28.4.1697. Jørgen og Cathrine fik 6 børn, hvoraf 3 døde tidligt. De 3 levende var, Hans Jørgensen, gartner på Rosenborg, (senere på Frederiksborg), Peder Jørgensen, gartner på Egholm slot og Rasmus, der blev lakaj ved hoffet. Jørgen Hansen døde ung, 49 år

gammel 22.4.1715. Altså født 1666. Efter datidens skik giftede Cathrine sig hurtigt igen, 4.8.1715 med Lars Hansen fra Mørdrup, han var kun 28 år, hun 42. Lars blev også sognefoged, men døde fem år efter, 18.2.1720. Denne gang gik det endnu stærkere med at finde en ny mand, 23.3.1720 giftede hun sig med Christen Larsen fra Uvelse. Hvordan hun så efter 4 ugers enkestand kunne finde en ny mand så langt væk som Uvelse, er lidt af en gåde. Også han døde hurtigt, i 1726. Dog nu erklærede Cathrine at være for gammel, 53 år, til at skulle have en ny ægtemand, men hun havde en god tjenestepige, og hun bad om denne kunne få gården mod at Cathrine fik aftægt, og det skete så. Cathrine Pedersdatter døde 8.7.1739, 66 år gammel.

Peder Gartners ældste søn, Lorenz, gik i lære hos sin far og overtog hans arbejde, da han giftede sig 17.6.1703. Han var nu 33 år, medens hans kone, Marie Margrethe Pedersdatter, var 21, døbt i Vor Frue kirke i København, 14.8.1682. Hendes forældre, tømrer Peder Christophersen og Kirstine Jensdatter, ejede et hus på hjørnet af Vestervold og Studiestræde, matr. no. 83. Det blev hendes medgift i ægteskabet, begge forældre døde tidligt. Lorenz og Marie Margrethe havde ingen held med deres børn, de døde alle som unge. Og 13.3.1711 døde Lorenz, 41 år gammel. Han blev begravet i Asminderød kirke, »lagt ved den høire siide ved moderens, tæt ved muren under Præstestolen«. Og sammen med ham sønnen Peder, 4 år gammel. Det må have været en sorgens dag for gartnerfamilien, da også Peder Gartners kone, Cathrine Johansdatter, blev begravet denne dag, hun blev lagt under den store sten ved gangen, som præsten bruger. Hun blev 81 år.

Og her må jeg vist fortælle om Peder Gartners anden søn, Jørgen Petersen, stavet med »t«, hvormed han skriver under på moderens skifte. Han har sikkert hørt om gården Østrups forrige ejer, kammertjener Jacob Petersen, der ejede Østrup før 1670. Jørgen var ugift, og efter et besøg på Asminderød kro blev han på hjemvejen stukket ihjel af en ukendt gerningsmand. Han blev begravet 1. november samme år, 46 år gammel. Man kan ligefrem have medlidenhed med den gamle mand.

Det tog også lidt tid for den unge efterladte enke at komme over sorgen, men 15.8.1712 giftede hun sig igen med gartneren Johan Johansen Kremer, forloverne var gartnerne Rorup og Hans Jørgen Wilckens. Formodentlig alle fra Rosenborg i København.

Johan Kremer var født 1679 i Mecklenburg, i Pustohl ved Butzau, og havde lært gartnerkunsten af Johan Jensen på klosteret Kuhn, alt efter hans egen opgivelse. Han skrev en skrækkelig klo. Det nye ægteskab fik hurtigt børn, 23.7.1713 blev en datter, Kirstine Marie, døbt i Asminderød kirke. Og 29.11.1715 ligeledes en søn. Så langt var alting godt. Men det blev nogle travle

år for den nye familie. I 1718 begyndte forberedelserne til Fredensborg Slot, og gartnerfamilien har sikkert været værter for adskillige af de bedre håndværkere ved byggeriet. Da slottet blev indviet i 1723 var Johan Kremer slotsforvalter og hans kone oldfrue. De havde 24.1.1720 sagt farvel til den gamle Peder Gartner, begravet i Asminderød, 90 år gammel. Fra ham har de nok arvet den brygkedel med svalekar, som var det største aktiv i 1711, da hans kone døde. Johan Kremer fik lejlighed til at tilfæste sig den ene part af Rogårdens tre fæster i 1725, efter dens hidtidige fæster, Bodel Nielsen, havde giftet sig med en pige fra Stendalshuset i Grønholt og overtog dette fæste.

Den 20. oktober 1728 opstod den store brand i København, som på 3 dage ødelagde over 3000 huse. For familien i Fredensborg blev det en stor forskrækkelse, da man erfarede katastrofen. Det har endda været muligt fra Fredensborg at se brandskæret fra det store bål på den mørke himmel. De første oplysninger fortalte om det ødelagte Nørre kvarter, hvor familiens ejendom lå. Så forståeligt nok hastede de til København med bange anelser. Man havde ingen brandforsikring, den kom først i 1731 som følge af branden, så tabet ville være stort. Også fordi Johan Kremer havde penge stående i en anden ejendom. Men deres hus havde undgået ildens hærgen, og her i huset skrev den 15-årige Kirstine Marie sin beretning om branden, dateret København 29. oktober. Den er skrevet i en stilebog, som hendes far havde givet hende efter først at have benyttet de første sider til nogle optegnelser. Af den grund kom den med i hans skifte, da han døde. Som en del af hans embedspapirer. Der fandt jeg den ved en tilfældighed. Det er kun den 3. beretning, som kendes om denne ildsvåde. Og den er alt for lang til at tage med her.

1729 trak slotsforvalter Johan Kremer sig tilbage fra sin stilling. Ikke fordi han var gammel, men familien synes at være hærget - måske af tuberkulose, han døde 15.9 samme år. De blev alle begravet i kirken, moderen »under Quindfolckestolene straks inden kirkedøren, næstved funden«. Den unge pige kom formodentlig til Hillerød, hvor Hans Jørgensen var gartnermester. Her traf hun en søn af smeden Zahrt, J.F.Zahrt, som hun giftede sig med i 1737, og han blev præst i Ølstykke. Her blev hun mor til to døtre. Den ene døde som 25-årig, ugift. Den anden blev gift ind i en købmandsfamilie fra Frederikssund med navnet Smidt, og fra den findes i dag efterkommere.

Tilbage i Fredensborg var kun 6 familier, den nye slotsforvalter Kristian Hertz, (også fra Rosenborg), den kgl. tømmermester Johan Bars, som 1729 byggede en del af det nuværende »Prinsen«, samt på Rogården Søren Sørensen, søn af den første Søren Sørensen, og væveren Peder Andersen fra Saltrup, der havde giftet sig med en datter af Bendt Svendsen. Hun havde først

giftet sig med den gamle enkemand Esbjørn Jensen, derefter med en Hans Jørgensen fra Flynderupgård og ud af en gammel familie derfra. Han døde året efter brylluppet. I »Dalen« boede marketenderen Lars Esmarch, som havde beværtet de talrige soldater ved bygningen af slottet, og i »Kirkeleds-
huset« boede nu som skovfoged, Hans Børgesen, ud af en kendt skrædderfamilie fra Grønholt med tilnavnet »Tøjberg«.

12. oktober 1730 døde kongen, Frederik d. 4. Han, som så ihærdigt afviste alle forsøg på at forstyrre idyllen ved »Fredensborg« sammen med sin elskede Anna Sophie Hedvig Rewentlov.

To år efter, i 1732, begyndte den nye udvikling af byen.

Kaj Strandberg.

Glimt af Fredensborg Handels- og Håndværkerforenings første 50 år

I sommeren 1988 den 4. juli kan Fredensborg Handels- og Håndværkerforening fejre sit 100 års jubilæum. I de gamle forhandlingsprotokoller, der findes tilbage til 1896 kan foreningens historie læses, men samtidig giver det et godt billede af »Lillebyen« Fredensborg i de sidste 100 år.

Foreningen blev oprettet den 4. juli 1888 som en sygekasse for håndværkere og deres svende i Fredensborg og Asminderød området. Foreningens første formand var tømmermester C. Krüger Asminderød. I 1896 det år den første forhandlingsprotokol stammer fra, oprettes der som en del af håndværkersygekassen en lånekasse. I lånekassens vedtægter står, at alle håndværkere og deres svende kan låne op til 25 kr, når de den 8. i måneden før lånets udbetaling henvender sig til foreningens formand. For at låne kræves en kautionist, det er ofte en anden håndværker i foreningen. Lånet skal tilbagebetales i løbet af 6 måneder. De 2 første måneder af lånets løbetid er afdragsfrit, så de fire sidste måneder afdrages en fjerdedel af lånet pr måned. Lånene forrentes med 2 øre af hver krone og tillige 25 øre til papir og stempel. Disse beløb betales forud af hvert lån. Ingen kan have mere end et lån af gangen, og ingen kan være kautionist, hvis han selv er låntager.

I de følgende år er det så den 3 mand store bestyrelses opgave at bevilge lånene. Oftest lånes maximumbeløbet på 25 kr. Det har ikke altid været lige let at få lånene tilbagebetalt. Således vedtages det på et tidspunkt at indføre strafrente af ikke betalte afdrag. Enkelte gange må bestyrelsen gå til kautionisten, for at få lånene tilbagebetalt.

I vedtægterne står at: »det er Bestyrelsens Pligt at gjøre Kapitalen så frugtbringende som muligt«. I de første år anbringes kapitalen i sparekassen i Hillerød, og bestyrelsen beslutter at yde kassereren 1 kr i transportgodtgørelse. I 1902 opretter sagfører Christian Linde en sparekasse i Fredensborg, og i 1904 flytter lånekassen sin kapital her til, så sparer foreningen jo også rejseomkostninger.

På generalforsamlingen 29.3 1909 på Jernbanehotellet omdannes håndværkerlånekassen til en egentlig håndværkerforening med tømmermester P. Palle Nielsen Asminderød som formand. De følgende år fortsætter foreningen med at yde lån til sine medlemmer, fra 1913 kan også kvinder, hvis mænd har været medlem af foreningen låne. Det fremgår af protokollen at

foreningen ikke går særlig godt; således er der et par år ikke muligt at afholde generalforsamling, da ingen medlemmer er mødt frem. I 1915 omdannes foreningen endnu engang; det fremgår ikke klart, men antagelig er det resterne af et par lånekasser, der nu slås sammen til Håndværker- og Industriforeningen for Fredensborg, Asminderød og omegn. Foreningens første formand tømrermester C. Krüger Asminderød vælges igen som formand. Samme år opretter foreningen en teknisk skole, der får et selvstændigt regnskab i foreningen. Teknisk skole giver de første år underskud, det kniber at få egnens håndværkere til at sende deres lærlinge på skole. Flere gange opfordrer foreningen således sine medlemmer til at agitere for skolen blandt håndværkerne. Fra 1920 overtager lærer Gilberg den daglige ledelse af skolen, han indfører som noget nyt gymnastikundervisning. På et bestyrelsesmøde klager et medlem over gymnastikken: »Da det hævdedes at enkelte Elever som boede langt væk, kom for sent Hjem, men Lærer Gilberg fremhævede det sunde ved Gymnastikken og mente ej heller, at det var tilrådeligt at formindske Timetallet af Hensyn til Statstilskuddet, hvorimod han vilde gaa med til at gøre Gymnastikken frivillig på den Betingelse at de fritagne Elever søgte Undervisning i andre Fag i disse Timer«.

Jernbanegade ca. 1910 set fra Helsingørsvej, bemærk at gaden har grusbelægning, så der har været behov for vandvognen.

På samme bestyrelsesmøde forslår lærer Gilberg at der oprettes en fødselsdagsfond, hvis overskud skal anvendes til indkøb af selvstændig bygning til teknisk skole. Fonden skulle sende medlemmer en gratulation ved højtidlige lejligheder, til gengæld indbetaler medlemmerne 1 kr til fonden. Ja, der er mange måder at få penge på.

På en ekstraordinær generalforsamling 7.4.1922 blev det drøftet at sammenlægge Håndværker - og Industriforeningen med Handelsforeningen i Fredensborg, det blev besluttet at et udvalg skulle tage kontakt til den anden forening med henblik på en sammenlægning.

Fredensborg Handelsforening blev stiftet ved et møde på Jernbanehotellet den 5. juli 1909. »Til Bestyrelsen valgtes Hrr Apotheker Theill som Formand og D'Hrr A. Møller, Chr. Sørensen, E. Nielsen Jenne' og Alfred Gotfredsen som Bestyrelsesmedlemmer. De af et Udvalg foreslaede Love etc vedtoges. «Frem til 1922 kan vi nu i Handelsforeningens protokol følge de sager, der har været til behandling i foreningen. Det drejer sig om lukketid, julereklame-, oprettelse af fæstekontor og udlejningsbureau samt foranstaltninger mod usolide kunder. Alle forhandlinger forgår i meget fin stil. Således referat fra medlemsmøde på Jernbanehotellet d. 22/11-09.

»Mødet aabnes af Formanden Kl 8 3/4 Eftm. Mødt var samtlige Bestyrelsesmedlemmer samt D'hrr A. Henriksen, Albert Jensen, C. Jakobsen, Einar Rasmussen, N. P. Hansen, S. Larsen, Schultz, Nielsen, Lassen, V. Jørgensen og Fru Christensen. Formanden aflægger Beretning om Bestyrelsens Virksomhed siden Foreningens Start. Hrr Einer Rasmussen foreslaar at Bestyrelsen raadfører sig med en Sagfører angaaende Spørgsmaalet om Fæstekontoret. Hrr Nielsen-Jenne' fremlægger Forslaget til Værn mod usolide Kunder. Forslaget vedtages enstemmigt. Hrr Albert Jensen foreslaar at man bør enes om kun at yde Kunderne rentefri Kredit i 1 Aar efter hvilken Tid der beregnes Sparekasserente, efter nogen Diskussion henvises Spørgsmaalet til nærmere udarbejdelse i Bestyrelsen. Hrr Albert Jensen foreslaar at Bestyrelsen retter en Henvendelse til Justerkammeret angaaende et Udsalg for Maal og Lodder her i Byen. Forslaget henvises til Bestyrelsen. Hrr Nielsen-Jenne' fremlægger et detaillert Udkast til Julereklame for Foreningens Medlemmer. Forslaget vedtages enstemmigt. Det sættes under Afstemning, om der bør holdes aabent eller lukket i Butikkerne Søndag den 12'December. Det vedtoges med 11 mod 5 Stemmer at holde aabent. Mødet sluttet Kl 10 3/4 eftm.«

Det er langtfra altid foreningen medlemmer er enige om løsningen af et spørgsmål. Lukketider er gentagne gange oppe til diskussion på foreningens møder. Således på generalforsamlingen i 1910 hvor Hrr Nielsen-Jenne' stiller

Jernbanehotellet set fra Lunden med Chr. d. 9.s statue.

Jernbanegade ca. 1906. Set fra hjørnet af Chr. Bocksvej, Tingshusvej mod Trekanten. De fleste huse er i dag revet ned, men det første i venstre side eksisterer.

forslag om at butikkerne fra 15.juni til 15.august lukker kl 7 eftm. de første fire dage i ugen.Flere af medlemmerne anbefaler forslaget og Hrr Schultz foreslår en mulkt på 25 kr for den,der overtræder overenskomsten.Albert Jensen kan ikke gå med til mulksystemet,men foreslår at alle underskriver en overenskomst,»hvilket han anser for tilstrækkeligt bindende for Mænd«.Hrr Schultz fastholder sit ønske om mulkt,idet han anfører:»At han under en tidligere Overenskomst om at lukke Kl 8 Eftm.gentagende Gange har haft Lejlighed til at beklage sig over Hrr Thorbeck's ukolligiale Optræden,da det er konstateret,at denne efter Lukketid har ekspederet Kunder,der forgæves har banket paa hos Hrr Schultz«.Ved en efterfølgende afstemning blev der vedtaget at lukke Kl 7,men uden mulksystem.

Lukkesagen giver i det hele taget anledning til mange livlige diskussioner..Ja,bølgerne går til tider så højt at medlemmerne udvandrer og melder sig ud af foreningen.Således på et møde,hvor det drøftedes om man skulle holde lukket juleaftensdag,der dette år var en søndag.Da et flertal gik ind for lukning forlod 2 medlemmer mødet og meldte sig ud af foreningen.Ved et mødereferat et par måneder efter,optræder de dog som medlemmer igen,så det har åbenbart ikke været så alvorligt ment.

Jernbanegade ca. 1906 set fra Trekanten, i baggrunden vandtårnet på Tinghusvej.

Også julereklame kunne give anledning til megen diskussion bl.a.om musik som julereklame.Den 25.11 1910 blev det besluttet at et musikkorps skulle deltage med musik i gaden den 18.december,musikken skulle betales af medlemmerne selv.Om det er den ekstra betaling eller musikken,der får medlemmerne vågne,fortælles der ikke om;men den 5.12 indkaldes der til nyt medlemsmøde,hvor musikken er eneste punkt på mødets dagsorden.Her udtaler Skomager Hansen:»At Fredensborg er for konservativ til at anvende Musik som Reklame«.Nu går diskussionen for eller imod musik og for og imod ekstramødets indkaldelse.Hr Einar Rasmussen udtaler:»Tanken er ikke ny,men bragt i Anvendelse i Udlandet.Hr Skomager Møller finder Forslaget latterligt,og vil tage Gift paa,at det ikke vil gavne.Hrr N P Hansen vil tage amerikansk Olie paa det modsatte,og foreslaar et Kompromis ved kun at lade musicere ved Chr d.9.s Buste i Lunden«.Dette forslag vedtages.

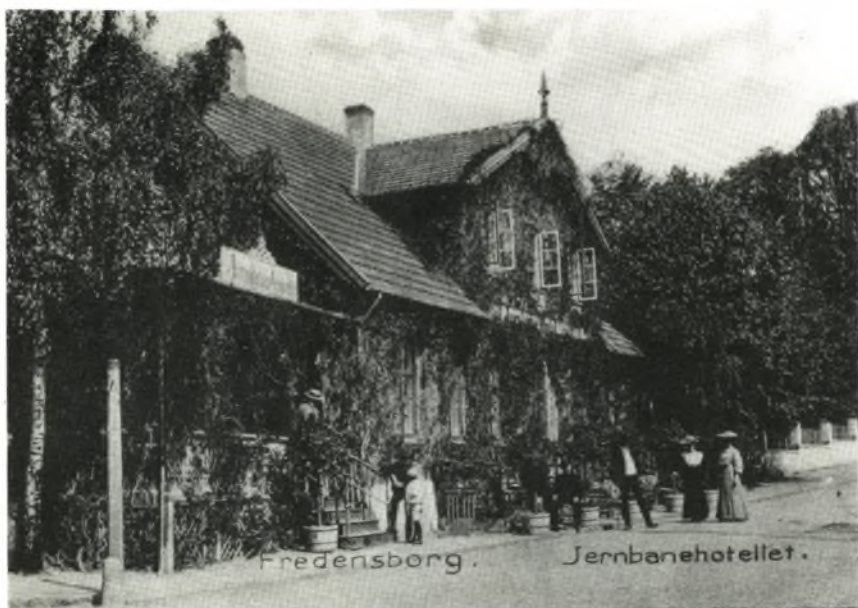

Den gamle Købmandsgård, Jernbanegade 3. Bygningen blev nedrevet 1966 og gav plads til Fredensborg Center med bl.a. folkebibliotek.

Allerede næste år er den gal igen. Der er forslag om at anvende musik som reklame, men denne gang skal musikken trække gennem byen. Forslaget stilles til afstemning, og der er ikke flertal for musikken. Et medlem gør herefter opmærksom på, at der var fejl i optællingen, da han har konstateret 9 stemmer for musik. Der stilles forslag om en ny afstemning. Efter en længere diskussion stiller Hrr Levyh forslag om, at der afholdes afstemning om hvorvidt der skal stemmes om eller ikke. Afstemningen giver 9 stemmer for og 9 imod; altså ingen musik i gaden julen 1911. Men musikken er kommet for at blive. Allerede i 1912 er der igen musik, og herefter er musikken en tid et fast indslag i byens julearrangementer.

I 1912 påbegynder bestyrelsen en sag om vanding af byens gader, hvis belægning den gang har været grus; så der har været betydelige støvgener om sommeren. Anskaffelse af en vandvogn og driften af den har været en betydelig opgave for foreningen. Der afholdes en vandvognsbazar for at skaffe pengene; og der indhentes tilbud fra forskellig side. Et bestyrelsesmedlem fremhæver, at vandvognen skal være Dansk Arbejde. 1. april 1913 leveres vognen færdig til brug for 775 kr. De følgende år optræder vandvognen nogle gange, der klages over vandingen, reservedele indkøbes. Foreningen forsøger at få sognerådet til at overtage vandingen. Ved et møde i 1922 meddeler formanden, at vognen er overtaget af Frederiksborg amts Vejevæsen for 1000 kr, beløbet indsættes på en sparekassebog og i de følgende år drøftes ofte hvad pengene skal anvendes til, der foreslås at anvende dem til støtte til et folkebibliotek eller som tilskud til selvstændige bygninger til teknisk skole. Først i nov. 1932 anvendes pengene til en turistfilm om Fredensborg.

Forholdet til Asminderød-Grønholt kommunes sogneråd omtales helt naturligt nogle gange. Foreningen har jo også den gang været en interessegruppe i forhold til sognerådet. I november 1912 vedtages et forslag fra Hrr Jenne' om at rette en henvendelse til sognerådet om repræsentation i det udvalg, der forbereder sognerådsvalget. På generalforsamlingen i marts 1913 meddeler formanden, at foreningen er opfordret til at være stillet for en særlig byliste, men han fraråder dette, da han anser det for uklogt at foreningen deltager i valgstriden. I 1916 drøfter foreningen en eventuel sammenslutning med Håndværker og Industriforeningen. Bestyrelsen er enige om at en sådan sammenslutning må anses for mindre heldig for foreningen: »da det egentlige grundlag for vor Sammenslutning - Handelsinteresser - under de nye Forhold let for andre Interesser vil blive stillet i anden Række, saaledes at Forudsætningen for Sammenholdet i vor Forening brister«. Først i 1920 beslutter bestyrelsen: »At fremme Tanken om Sammenslutning af nærværende Forening og Håndværker og Industriforeningen«.

Jernbanehotellet på hjørnet af Jernbanegade og Helsingørsvej 1905. Bygningen brændte 1919.

Jernbanehotellet 1930 set fra Lunden. Bygningen er opført efter branden 1919.

Jernbanegade ca. 1932 set fra Helsingørsvvej.

Slotsgade med Store Kro i venstre side. Bygningen i højre side er »Lille Kro«, oprindelig rejsestald. Billedet er fra 1825 og er det ældste billede af kroen.

På generalforsamlingen 5.juli 1922 beslutter Handelsforeningen en sammenslutning med Håndværker-og Industriforeningen,og fredag d.15.september samme år afholdes konstituerende generalforsamling .Foreningens navn bliver Handels - Håndværker - og Industriforening for Fredensborg og omegn.Foreningens nye formand bliver trafikassistent Kure,han er formand til 1927 og afløses af kommunesekretær Poul Hedegaard,der sidder på posten i 40 år til 1967.Han afløses af købmand Georg Nielsen,der er formand til 1975,da tiltræder foreningens nuværende formand tømremester Holger Vejby Jensen.

Der nedsættes på den stiftende generalforsamling et håndværkerudvalg og et handelsudvalg,der i de følgende år tager sig af de handlendes og håndværkernes interesser. Foreningen tager nu også mere og mere form som en borgerforening med kulturelle og selskabelige arrangementer. Der udvikler sig efterhånden et fast årligt program med juletræsfest,foredrag i vinterens løb,»Torskegilde med Ostepind«,dette arrangement er kun for mænd,generalforsamling med efterfølgende spisning,sommerudflugt med kaffe og spisning og til slut en svingom. Den årlige efterårsfest i oktober er et af årets højdepunkter.I 1934 afholdes den første fugleskydning i forbindelse med efterårsfesten,og denne tradition har bestået siden.

Der bliver også indført ugentlige mødeaftner.Værten på Jernbanehotellet stiller et mødelokale til rådighed,og der er ingen købetvang.»Der vedtoges paa disse Aftner at fremlægge forskellige Dagblade,Illustr.Blade og Fagblade,ligesom Skakspil m.m. vil være til Disposition.der kan endvidere arrangeres Spillepartier,hvorfor Kort forefindes«.

Ikke mindst den årlige efterårsfest er der stil over.Således den 11.oktober 1925 på Jernbanehotellet,der deltager 75 til spisning,hvor der bliver serveret Torsk,Andesteg og Is for 4,75 kr pr kuvert.I protokollen omtales festen som særdeles vellykket.»Der var en fortrinlig stemning ved Bordet.Sagfører Chr.Linde talte for Fredensborg,fhv.Overlæge Meyer for Foreningen og Guldsmid Nielsen-Jenne' for Damerne ,der blev sunget en udmærket Sang for Damerne samt en Sang«Peber og Salt til Bestyrelsen»der var morsom underholdning af Hrr Seeger og Blikkenslagermester P.Poulsen(Epigrammer),ligesom flere talere havde ordet.

Foreningen arrangerer også i disse år store byfester.I 1932 holdes der stort asfaltbal i byen.Festen indledes med kanonsalut ved slottet.Billetten til en pris af 1 kr for voksne og 50 øre for børn gav også adgang til dans på Hotel Prinsen,Store Kro og Jernbanehotellet.Der var forestilling i biografen,Gøg og Gogge og den nye film om Fredensborg blev vist.Overskudet fra festen 1360 kr blev sammen med vandvognspengene brugt til filmen om Fredens-

borg. Desværre er denne film forsvundet - det ville ellers have været et godt dokument at have haft om byens historie.

6. november 1938 afholder foreningen 50 års stiftelsesfest på hotel Frederik d. 4. Foreningens første formand tømrermester Krüger bliver sammen med møllebygger Jensen udnævnt til æresmedlemmer af foreningen, der bliver holdt taler for Danmark, byen, foreningen, damerne og efter denne tale synges sangen:

Sparsomt i Norden vi Blomsterne finde,
Farven er bleg og kun svag deres Duft.
Blomsten hos os er den dejlige Kvinde,
frodig hun gror i den nordiske Luft.
Hende vi elske, hvad Læben formaa,
hende vi elske mens Hjertet det slaa.
Lokkende bløde og Væksten den slanke,
Klang i sin Stemme og Snildhed i Blik.
Ild i sit Hjerte og Renhed i Tanke,
det hun i Arv efter Moderen fik.

Denne hyldest til damerne skal være afslutningen på de glimt, der her er bragt af handels- og håndværkerforeningens første 50 år. En anden med et større lokalkendskab opfordres herved til at skrive om de sidste 50 år.

Kilder:

Forhandlingsprotokol for Fredensborg Håndværkerforenings Lånekasse 1896-1922.

Forhandlingsprotokol for Handelsforeningen 5/7 1909 - 11/4 1921.

Forhandlingsprotokol for Handelsforeningen 27/6 1921 - 6/12 1922.

Forhandlingsprotokol for Handels-Håndværker-og Industriforeningen 15/9 1922 - 25/4 1933.

Forhandlingsprotokol for Handels-Håndværker-og Industriforeningen 22/5 1933 - 21/8 1968.

Manuskript til tale af tømrermester Holger Vejby Jensen.

Læg fra Lokalhistorisk arkiv i Fredensborg, med diverse udklip vedrørende foreningen.

Bent Skov Larsen.

Fredensborg og Fredensborgerne

Ved Handels- Haandværker og Industriforeningens andet Steds i Bladet omtalte Fest i Søndags holdt Sagfører Chr. Linde følgende Tale:

Man sidder jo efterhaanden og bliver gammel i sin By, men hvornaar man bliver en »Fredensborger« afhænger vistnok hverken af Fødsel her eller af Tiden, man har været her i Byen.

En Mand eller Kvinde kan være født her og stadig have levet her, og aldrig lære det, jeg kalder Fredensborg, at kende, og andre kan have været her en langt kortere Tid og alligevel med Rette have Lov til at kalde sig en Fredensborger.

Enhver sand Fredensborger er formentlig alene den, der forstaar at nyde Byens egen Skønhed, Søens Ynde, Parkens Alvor og omgivende Skoves Størhed og Pragt.

Han fatter efterhaanden en Kærlighed til Fredensborg, der gør, at han aldrig kan tænke sig af egen fri Villie at forlade den. - Man vokser fast her.

- Vi, der har denne Følelse, må ønske, at den ikke alene ubevidst maa ligge i Sindene her, men at den er bevidst saavel hos Gamle som Unge, saa den giver sig Udslag i Handling til Gavn og Nytte for Byen og dermed for os alle. - Den vi elsker og holder af, maa vi gavne og ved vore Handlinger vise vor Omsorg og Taknemmelighed.

Derfor er det blot naturligt, at jeg i denne Forsamling af Næringsdrivende, som omfatter Handlende, Haandværkere og Arbejde for immaterielle Virksomheder, der jo nu har faaet Lov til at blive virkelige Medlemmer af denne Forening, et Øjeblik bringer i Deres Erindring den By, der giver os saa meget, for at vække Deres Forstaaelse af, at vi som Gengæld skylder den støt og trofast at arbejde paa dens Fremgang, Trivsel og Hæder.

I Grunden tror jeg, vi ogsaa har dette liggende i vore Tanker, naar vi arbejder i vore forskellige Virksomheder.

Vi søger at arbejde flittigt og trofast i den Gerning, vi har paataget os, at gøre vort Hjem og dets Omgivelser saa smukke, vi er i Stand til hver for sig, og alt for at det kan indtræde som smukke Enheder og bidrage til vor Bys Skønhed.

Vi har søgt at skaffe den Nutidens mere materielle Goder, saaledes Vand, Gas og Elektricitet samt et ordnet Kloaksystem, vi har været med til Gadebelysningen, og vi har Lov til at sige, at det i det væsentlige er os, der har været de ledende og i Hovedsagen bærer Byrderne.

Hvad vi altsaa selv er klare over, maa vi aldrig blive trætte af at forebringe for vore Autoriteter, uden hvilke vi dog ikke kan naa det Maal, vi gerne vil.

Vi maa fortælle dem, at foruden at Fredensborg er en ganske god Yder til Kommunens Fornødenheder, saa indtager den ogsaa som Sæde for Kommunens Administration, som Slotsby og som Kommunens største By en Stilling, der nødvendiggør, at den paa de Omraader, hvor Kommune og Amt er Herre, bør fremtræde i smukkeste Stand og helst smukkere end den gør.

– Jeg tænker blandt andet paa vore Veje og Gader.

– Jeg er bekendt med, at der for Tiden arbejdes paa Udbedring enkelte

Sagfører Christian Linde f. 4.10.1864, d. 23.6.1945. Christian Linde drev sagførervirksomhed i Fredensborg fra 1893 til sin død. Han blev æresmedlem i Handels- og Håndværkerforeningen i 1943. Billedet er fra ca. 1930.

Steder, men jeg synes, samtlige Gader og Veje bør være smukkeste mulige, thi de danner Rammen omkring vor By og vore Hjem.

Kommunens Opmærksomhed maa gennem vor Forening, der er den eneste rette dertil, henledes paa Nødvendigheden af at faa udarbejdet en Byplan forsaavidt den fremtidige Bebyggelse angaar og faa udarbejdet og godkendt Vedtægter angaaende Vejforholdene og bringes til at indse, at Fredensborg kun kan trives og udvides, naar Vejforholdene er ordnet forud for Bebyggelsen.

Vi bør alle være med til at arbejde paa Byens Vel og i givet Tilfælde ofre egne Særinteresser derpaa.

I det Haab,
at vi alle som een føler os som rette Borgere i denne smukke og fine By, med Pligter og Ansvar som en saadan,
at vi enkeltvis og samlede, ved eget Initiativ eller gennem vor Forenings Arbejde kan opnaa dens vedvarende Fremgang og Trivsel, og
at vor Administration, og da ganske særlig vore egne Medlemmer af den, maa forstaa Kommunens særlige Pligter mod Fredensborg, hvis Borgere selv aldrig har holdt sig tilbage, beder jeg Dem udbringe et Leve for vort gamle og dog unge og skønne Fødseldagsbarn, vor kære Fredensborg By.

Avertissementstidende, 15 oktober 1925.

Lokale kunstnere: Ole Kielberg (1911-1985)

»Skorstensfejeren ved Højsager Mølle, 9.8.1945« er blot en af de hundreder af skitser, akvareller og malerier Ole Kielberg malede fra »Mellemlandet« - Landet mellem Fredensborg og Humlebæk.

Høstfolk i Dagløkke, storke i Langstrup Mose, teglværksarbejdere fra Nivå og så selvfølgelig de nordsjællandske landskaber i forskellige årstiders belysning. Det var de motiver, der atter og atter blev tolket, og som med en særlig blid lyssætning blev fastholdt i skitser og lærreder af Ole Kielberg.

Ole Kielberg skænkede 1977-78 omkring 200 arbejder med lokale motiver til Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske arkiv. En del af disse arbejder er ophængt i bibliotekerne i Fredensborg og Humlebæk, på Rådhuset i Fredensborg og på Baunebjergskolen.

Et par år før sin død blev Ole Kielberg interviewet af lokalhistorisk arkiv. Dette interview er sidenhen udgivet i bogform med titlen »Samtale med kunstmaleren Ole Kielberg/ ved overbibliotekar Ernst Tursø« (1984). Heri fortæller Kielberg spændende om sit omfattende kendskab til egnen omkring Fredensborg og Humlebæk, om sit kunstneriske virke og personligheder i dansk kulturliv. Om Ole Kielbergs kunst er der desuden skrevet to fine små bøger - med mange gengivelser af Kielberg-arbejder - af Haavard Rostrup (1960) og Erik Fischer (1977).

Peter Heiberg.

